

HEGYALJA.

Zemplénmegyei ismeretterjesztő hetilap,
tekintettel Tokaj-Hegyalja érdekeire.

Megjelen: hetenként egyszer, Kedden reggel, egy egész iven.	Szerkesztői és kiadói iroda, Ó-hiduteza 680-ik szám, hová a kéziratok, pénzküldemények, és hirdetések utasítandók.	Felelős szerkesztő, és kiadótulajdonos: Borúth Elemér.	Bérmentetlen levelek csak ismert kezeztől fogadtatnak el.	Előfizetési ár: Egészévre . . . 6 frt. Félévre . . . 3 frt. Negyedévre . . 1 frt. 50 kr.
--	--	--	--	--

A lapra előfizetheti LÖVY ADOLF könyvkereskedésében.

A „Hegyalja” irodalmi hivatása.

II.

PEST, márczius 12.

Nem akarok doctrinair alakban nyomást gyakorolni ama ifjúságra, mely életrevalóságának nem most fogná először jelét adni, de még ama lelkesedés lángját lobogtatom e lapokon, mely akkor hevité keblemet, midőn néhány hó előtt, önálló, szakavatott vezetésű zemplénmegyei közlöny hiányában, remélve néztünk jobb jövő után, s valljuk be: fájt lelkünknek a tudat, hogy nincs tér, hol megyénk szellemi élete iránti melegebb érdekeltségünknek legalább egy parányi jelét adhatnók. Ma már nincs idő többé utógondolatokra, midőn erélyes kezek jelölik ki a küzdőhelyet, s valóban az igen tisztelt szerkesztő urnak a „Hegyalja” 9-ik számában szívből jött s férfias nyilatkozata, biztosítja számára mindazok háláját, kik a vidéki közlönyökben nem egyedül a privát érdekek s személyes oppositioik forumát, de a nép jólétének, a megye személyesített egységének legelőnyösb közegét látják. —

Egy életrevaló, népes, vállalkozó megyében sokféle eszköz, vezethet a célhoz, s eltekintve az anyagi jólét elérhetésének különféle módzataitól — a tisztán szellemi téren részéről: Zemplénmegye választottjainak szíves részvételét, s szigorú értelemben művelt ifjúságának odaadó érdekeltségét óhajtom s lesz lelkesedés; lesz irodalmi színvonal; lesznek követők; lesz a megyének derék,

tekintélyes közlönys lesz „népboldogítás”!

Vagy nem egészen idevágók-e a „lettre et peuple” szerzőjének ama gyönyörű szavai: hol szívesen becsülik az irodalmat, a népet is szívből szokják boldogítani”. Sméltán. Az irodalomhoz épen úgy kívántatik szellemfenség, mint a népboldogításhoz.

A nép alatt pedig nem értem egyedül azokat, kikre szegénységük gonyképen másolta a peuplet; sem egyedül azokat, kik sokat szeretnek tenni a nép nevében, de elfutnak nyomora elől, s nincs ki mosolylyá varázsolná könyűiket: hanem igenis értem a megye összetességét, személyes egységében. S amint igaz, hogy a megye abstract jóléte a kunyhók küszöbén kezdődik s végződik a palais-ék solonjaiban, ép oly igaz, hogy mikor a néppel megkedveltjük az irodalmat — amint szeretjük — épen úgy boldogítjuk is azt, mi neki legdrágább: „lelkét”. Phrazis, melyet rendszeren a történet anyja: az idő szokott legfényesebben bebizonyítani!

S amit általánosságban reflectáltam az irodalomra, végső elemzésben a hírlap-irodalomra viszem vissza, mely tagadhatatlanul első, legközelebbi irodalma a népnek. S ez nagyon természetes! Jólétének legégetőbb kérdéseit, környezete s egész élete tüzetesb mozzanatait, társadalmi vonatkozásainak okadatolt illusztrációit veszi közlönyében irodalmi színezettel. Azok, kik írnak, kész irodalmat visznek a lapba; tőlük függ, hogy irodalmukkal az olvasó — a nép — rokonszenvenzen s azt megértse! Mikor pedig egy vidéki közlöny megértett irodalommal hat közön-

ségére s ez tudja méltányolni a hatást — akkor a közlöny elérte magasabb rendeltetését s a közönség diadalát üli szelleme emelkedettségének.

A nép anyagi jóléte más szempontokat is tételez fel; én szellemi élete egyes feltűnőbb jelenségeit fogtam fel. Meglehet csalódtam egyik-másik átnézetben, de nem magában az elvben. Egyszerű fogalomról is kötetekre menő distinkciókat lehet képezni, de ez nem közérdekű, nem időszerű ma, midőn a „Hegyalja” érdekében általános fogalmakat tisztázunk.

Részletekért általános igazságokat feláldozni soha nem szabad!

A szíves viszontlátásig.

ALADÁR.

Reáltanoda mindennek előtt!

Hogy az anyagi jólét valamely nemzet nagyságának és szellemi haladásának alapfeltétele, a történet számos lapjai bizonyítják és ma már mindenki által elismert igazság.

Ezen anyagi jólét előteremtésénél leginkább közreműködnek a természettudományok gyakorlati vívmányai.

Ha igaz verulami Bacon ismert állítása, hogy a tudomány hatalom, akkor a természettudományokat par excellence „nagyhatalomnak” lehetne nevezni.

Századunknak jutott ama dicsőség, hogy ezen nagyhatalom szolgálatába állott. Arany betűkkel lesz bevésve Klio évkönyveiben; mert geniusa elhagyva az előbbi kor gyakran nagyon is üres speculatioját, mely „odi profanum vulgus et arceo” jelszóval való alap nélkül aethericus űrben mozgott, leszállt a földre, közös éltető anyánk, a természet keblébe.

Kifürkészte és egyszerűleg alkalmazta a természet törvényeit és erőit. S ime, nagysze-

TÁRCZA.

Szózat az ifjúsághoz.

(Fölolvastatott a s. a. ujhelyi művelődési klub 1 ülésén)

Föl ifjúság! ragadj zászlót kezvedbe!
Amely, habár nem harcok diszjele,
Mégis oly fényt lövelljen s égi hőt,
Hogy ki rá néz, mint szent jelvény előtt,
Boruljon térdre le!

Irjuk föl e zászlóra a vezényszót
Örök betűkkel: „Minden szent s nagyért”
S ez zugja be, — hogy minden kebelben
Amely nemes, e cél visszhangra leljen —
A hármás bérczi tért.

Szavunk egy vonzó syrenzengzet legyen,
S legyen viszont menydörgés is ha kell,
Mely fölhevitsen érző kebleket; —
S kit az éjben vak tespedés vezet,
Álmából rázza fel!

Küzdjünk a szellem biztos fegyverével,
S küzdelmünknek veritek cseppeli
Hintsek be áldásos harmat gyanánt,
A honi nyelv, művészet, tudományt
Nagyá fejlesztve ki.

Küzdjünk ifju lelkünk egész hevével,
S csak tettekért lobogjon föl e láng.
Ugy majd költőnk dala: „Jaj a kertnek,
A hol ilyen virágok teremnek”
Nem hoz szégyent reánk.

Buzdítson egyre a hazaszeretet,
Melyért ha kell, vért áldozni tudunk, . . .
Hogy meddig csak népek tökélye ért,
Érje el azon szellempályatért,
S haladja meg honunk.

Föl ifjúság! . . . ragadj zászlót kezvedbe! . . .
S képezze az szentelt bálványodat,
Melyet elhagyni bünös gyávaság,
Míg győzelmet nyer, ki magasra hág
S jutalma . . . öntudat!

S ha majd gyengül karunk, s a zászlót
Egy újabb nemzedék ragadja fel . . .
Örömkönyvek közt nézzük társaim,
Mint enyeleg dicsőség szárnyain
A hir füzérvél!

H. KÁLMÁN.

PESTEN, márczius 23-án, 1870.

(Aleopathia és homeopathia örökharcza.
Félünk a deák konyhától. Egy beteg matronához orvos kerestetik. Mágna pulyaság és nyelv-virtuozitás. Népszínház lenn, és a várban. Nem akad fejedelem. Opera-düh. Ki nyerte az aranyakat? Hangzón. A függöny legördül)

A mesebeli róka elvesztvén farkát azon indítványt tette, hogy összes fajbeliei fosztassanak meg e szerinte csúf és hasznavehetetlen tagrésztől. Ez a mese eszembe juttattja azt a keleti közmondást, hogy könnyebb hegymokot tühegygyel lehordani mint az önzést a szívből kiirtani. Már hiszen bár miként himezzük, há-

rü eredmények kísérték törekvéseit! A locomotive és távírda megszüntették majdnem a távolságot, tengerek kötötték össze, az ipar soha nem álmódott lendületet nyert, a gépek rabszolgákká lettek, a rabszolgák pedig embe-
rekké.

S mennyit várhatunk még korunk józan határok közt mozgó realistici törekvéseitől?!

Józan határokat említettem, mert korántsem tartozom a durva realismus pártolói közé, kik — s fájdalom nagyon sokan — minden eszményi törekvésnek a tout prix ellenségei. Est modus in rebus, sunt certi denique fines.

Léteznek az eszmék és érzelmek fensőbb köréi is. Ott van az emlékeiben oly nagyszemű ókor, melynek magasztos szellemébe a classica nyelvek ismerete vezet be, ott van a történet, bölcsészeti és költészet.

Nem tartozom azok közé, kik például a classica nyelvek ellen irtó hadjáratra kelek. Ily uraknak még sejtelmük sincs ezen nyelvek magas anyagi és alaki művelési becseről.

De ezen utóbbi, az ugynevezett humanistikus ismeretek terjesztéséről gondoskodnak gymnasiumaink, melyeknek számával mi meglehetünk elégedve. Van ugyan e tanodáinkban is sok salak, slendrián, melyet kiirtani szükséges; de bizzunk nemzetünk józan felfogásában, mely végre itt is fel fogja találni a helyes utat.

Volt idő, midőn ezen humanisticus tanulmányok játszótták a főszerepet és méltán. Mert a léha, szellemölő scholasticismust le kellett mosni a humanismus friss forrásvizével. A természettudomány akkor még csak bölcsőjében feküdt.

Azóta, mint már érintve volt, a csecsemőből százkaru óriás lett. A realismus egyenlő jogokat követelt magának az óclassica és bölcsészeti elemekkel.

A nyugat culturápei siettek is eleget tenni a kö: követelményeinek és kellő számmal alapítottak iparrealitánodákat, műegyetemeket.

Hazánkról, fájdalom nem lehet ugyanazon elismeréssel szólnunk.

Magyar műveltségünknek főjellemvonása még most is kiválólag eszményi, speculativ. Ezen egyoldalúság káros következményei mindenütt mutatkoznak, irodalmunkban épugy, mint köz- és magánéletünkben.

Magyarország mindig kiválólag földművelő ország volt s most is az. S mi dacára ennek, eddig is prókátornép maradtunk. A földbirtokos most is more patrio gymnasiumba küldi fiát, innen a jogacademiára, honnan aztán hazajön . . . gazdálkodni. De észszerű lehet-e a mai korban gazdálkodása, ha nem ismeri tökéletesen a természettudomány ama vívmányait, melyek oly döntő befolyással vannak az összes nemzetgazdasági viszonyokra?

Ezen félszeg állapotnak főoka nálunk a real-és iparrealitánodák hiánya.

Ezen hiány okozza azt is, mint már e lap hasábjain is elmondatott: hogy a technica terén oly kevés szakképzett egyénrel rendelkezünk, hogy a nyert anyagot külföldre szolgáltadjuk és kettős áron vagyunk kénytelenek azt iparcikké alakjában vissza vásárolni.

Nem maradhat így ezentúl is a dolog, nem szabad így maradnia. Belátta ezt nagymiveltségű közoktatási miniszterünk s máris kifejezett szándéka, a realitánodák számát szaporítani. Készen áll a realitánodák tanszerveze-

mozzuk a dolgot, elvitázhatlan marad, hogy aleopathiánk küzdelmében, a hasonszenvi kisdéd tábor ellen, elsőrendű tényezőként szerepel, az önszeretnek ama magasabb foka, mit a szótár önzéssel szokott jelezni.

Mennyi hősiesség, mennyi tűz nyilvánul minden szavukban, melylyel ez országgyűlési „blamage“ (?) ellen pattognak. Resz-kess Bizantium! — Van mindazáltal egy pont, melyben mindkét ellenséges tábor egyetért, s ez, hogy sem az egyik, sem a másik fél nem szeretné, ha akár chinai szokás szerint annyi színes lámpácskát kellene égetniök ablakukban, ahány beteg dől gyógykezelésük alatt, Ábrám-puha, vagy ha úgyetszik Lucifer csik-landozó kebelére; akár pedig, ha az ellenségeiktől könnyűszerrel megszabadult egyének, egy-egy szerény kozzorúcskával tisztelnék meg Hippocrates követőit, mint egykor a zsarnokától megmenekült olaszthoni tartomány népe tette, mely a nagy beteget gyógykezelő orvost egész özönével halmozá el a virágcsokroknak, melyen ott csillámlott: „Liberatori patriae!“

Szegény orvostanhallgatók! egészen kihozta sodrúkból, és komolyságukból e nem várt

tére vonatkozó miniszteri törv. javaslat is, mely nemsokára az országgyűlés elé kerül.

S itt van a pillanat, melyben e fontos tárgyra akarom terelni Zemplénmegye nemes-szívű közönségének figyelmét. Fáradozzunk mi egy realitánoda alapításán!

Zemplénnek sok anyagi érdeke van. Bodrogközé sok gabonát ad, Hegyalján a világ legnevezetesebb bora terem. S van-e oly tanodája, mely ezen anyagi érdekeit kellőleg elő is mozdíthatná? Hiába keresünk olyat nem csak Zemplénben, de a szomszéd megyékben is, Kassát kivéve, melynek főrealitánodája mint kis oázis áll ott a nagy sivatagban.

Buzduljunk e nagy horderejű ügyben, kérvényezzünk az országgyűlésnél, tegyük magunkat érintkezésbe a közoktatási miniszter-ummal, áldozzunk, ha kell, rang kor és felekezeti különbség nélkül Oly tőkét teszünk le, melynek százszoros kamatját hálás szívvel fogjuk élvezni utódaink.

E realitánodának helye természetesen Ujhely volna, mint Zemplénnek központja, mely város eddig is szép haladást mutat, de leendő vasuti összekötéseivel fogva még szebb jövőnek néz elébe. S miért ne rendelkezék Zemplénmegyének központja gymnasiummal is, realitánodával is?

Buzduljunk ez ügyben nemcsak vidékünk, de hazánk érdekében is. Nincs jövője oly nemzetnek, mely netalán agyonhallgatná korunk intő szózatát. Kérlelhetlenül megy el rajta a haladás rohanó kereke. Nem én állítom ezt, hanem Humboldt Sándor a kitűnő lángész, századunknak disze, ki körülbelül ekkép nyilatkozik: „A természettudomány minden ágának egyenlő méltatása szükséges kivált jelenkorunkban, hol a nemzetek anyagi gazdagságának és növekvő jólétének alapja a természeti productumuk és természeti erők minél gondosabb kiaknázása. Egy felületes pillantás Európa mai helyzetére arról győz meg, hogy egyenlőtlen verseny avagy tartós késedelmezés mellett okvetlenül be kell lépnie egy nemzet anyagi jólétének esökkenése söt megsemmisülésének. Csak komoly vegytani, mennyiség-tani és természetrajzi tanulmányok hárihatják el az ezen oldalról fenyegető veszélyeket.“

Vegyük komoly figyelembe e szavakat, törekedjünk oda, hogy mi is versenyt futhassunk a nyugat népivel. Csak akkor jöhet ama jobb kor, mely után a költő szerint

„Buzgó imádság epedez
Százszereks ajakán!“

SPITKO LAJOS.

Párszó a tanügyről.

A „Hegyalja“ legutóbbi száma többek-közt azon épületes statistikai adatot is közli, miszerént 17 megyénkbeli tanító olvasni igen, de írni nem tud.

Nem kétfelm, mikép némely „vessünk fátyolt“-féle hős és megbotránkoztató hirt is az elhallgatás sűrű leplevel szeretné a nyilvánosság szemé elől eltakarni. Söt ezen tény közlésére vonatkozó rosálásnak személyes fültanúja valék.

Ha azonban meggondoljuk, hogy a beteg csak akkor remélheti gyökeres felgyógyulását,

intermezzó. Kávcházakban még most is keseredetten boncolják, szabadlják, török, zúzzák Szathmárinak „Lukánuszát“. Oly adagokban adják be neki nap-nap mellett a mirenyt, hogy ha még ettől sem hal meg a repertoírra nézve, ugy bizton színpadon fogja megérni a föltámadás nagy napját.

A „szomorú tény“ rég testet öltött, nem ugy a támadás. Nehéz a tenger habjainak, ha egyszer felzúdították az elemek, lecsillapodni. Mi laikusok pedig e szörnyű vitára olyforma arcot vágunk, mint az, ki a hirlapban saját nevét, a halottak rovatában, szép gömbölyded betűkkel kinyomatva látta.

A halál az egyedüli, miben a sors democraticus sympathiák iránt fogékony, egyenlő adagokban osztogatván azt mindnyájunknak. De ha mégis választásunkra bízzák, hogy minő konyha főzze legutolsó étkeinket, bizonyára senki sem választaná közzülünk a „deák konyha“ (aliás gyógyszer-tár) főztét, rendelje bár azt számunkra a szükmarku homeopatha, vagy a bőkezű aleopatha.

Csak már egyszer valahára társas életünk folyton simló testét szabadíthatná fel idült ba-

ha betegségét minden áltartózkodás nélkül. vosának föfedezi, akkor be kell látnunk azt is, miként beteges tanügyünk is csak akkor lábál fel eddigi tespedéséből, ha megrögzött baját ország-világ előtt kiméletlenül feltárva, rajta hatalmas császárvágást ejtünk.

Avagy tovább is elhallgassuk-e, hogy falusi tanítóinkból hatalmas harangozók, ügyes egyháziak és minden egyéb más telik, csak okszerű tanító nem? Nem kell-e pirulnunk annak láttára, hogy ott, hol legnagyobb nyelvbuvárunk (Kazinczy Ferencz) lakott, tudatlan egyénekre van bizva hangzatos nyelvünk oktatása?

És ki az oka ezen szégyenteljes hátramaradásunknak? Talán ezen tanítóknak gunyolt időmitók? Korántsem! Hisz azok a tanítóképezdének színét sem látták soha és legtöbb esetben maguk sem tudják, mily érdemükkel fogva tétettek Pestalozzi utódaivá.

Szándékosan mondom „tétettek“, mert tapasztalásból tudom, hogy eféle egyének — érezve szellemi tehetetlenségüket — nem szabad-önelhatározás, hanem mások biztatása és unszólása következtében szoktak tanítóknak felsapni. — Ugyanis, ha valamely hatókrós gazda észre veszi, hogy ügyefogyott szomszédja silabizálni tud és amellet sánta vagy annyira gyámoltalan, hogy másképp meg nem élhet — azonnal kész a jövőbeli „tanár“.

Ily rögtönzött tanárság nagy haszonnal jár aztán mind az újdonsült tanítóra, mind jó-akaró előmozdítójára nézve: előbbinek mindennapi kényerét szerzi meg, utóbbit pedig pajkos naplopó gyerkőceitől szabadítja fel, és ez munkás emberre nézve nem megvetendő nyereség. Ez lehet körülbelül genezise fentemlített 17 kartársam tanítóágának is.

Hogy azonban napjainkban ily rögtönzések még lehetségesek, ennek oka abban rejlik: hogy hazánk tudományosan képzett tanítóknak még mindig nagy hiányt szenved. Ezt bizonyítja b. Eötvös József minapi nyilatkozata is, melyszerént a szükséges 25 ezer nép-tanító helyett, csak 15 ezerrel rendelkezik az ország, és ezeknek tetemes része (a minister ur szavai szerént) sem felel meg a jelenkor igényeinek.

A tanítóhiány ezen illetékes oldalról elismerése után tehát méltán várhatnók, miszerént az oktatásügyi miniszter ő excja legnagyobb erőmegfeszítéssel oda hasson, hogy ezen hézag mielőbb betöltsék. Amde itt is csak féltud-szabályokkal találkozunk. Állítanak ugyan költészes tanítóképezdék, de ugy látszik, megfelelnek róla, hogy üres kamrának oktan a gazdasszonya. „Az üres képezdek nem igen pótolandják a tanerők napról-napra érezhetőbb hiányát.“

Pedig mostoha iskolai viszonyainknál fogva, nincs rá kilátás, hogy ezen intézetek egy-hamar megtöljenek. Mert melyik épészti, józan gondolkozású ifju fogja magát oly pályára szánni, mely számára tövisnél egyebet nem terem, holott az ipar, kereskedés és tudományok tág mezeje szébbnél szebb rózsákkal kecssegeti dícs-vágyó keblét? Más szavakkal: Ki lesz oly balga, a művelt világtól csak ugy félválról tekintett 300 ftos tanítónak lenni, ha félannyi ismeret mellett, 1000 — 1200 ftos szedő lehet, ki azonfelül még strike-ol is, ha kedve tartja? Pedig ennyit és nem kevesebbet keres minden jóra való szedő.

jaiból, valami hatalmas orvosi szellem! Sovány, kiaszott, beesett képű, köszvényes matrona ez, távol attól, hogy a francia élenkség-, az angol háziasság-, vagy a német barátságára a legparányibb hajlammal birna. Csúszás, és hajlongás fel; lenésés, megvetés le, ri ki tetteiből, noha ajka ellenkező érzelmeknek kölcsönöz alakot. A szájhősiességnek ez a legszánandóbb neme.

Aristocratiának, mintha szakítani akarna e nemzet zömével, a mult nagy eseményei iránt hdeg közönyt tanusit, s midőn a kegyelet istenének kellene áldoznia néhány önkénytes filért: az aláírási ivenek csak elvétve találjuk fel neveiket. Kedden (márcz 21.) a központi népnevelési kör javára előadást tartottak a várszínházban, francia nyelven. Momus tükrében kacagva szemlélhettek saját képmásukat. A két vigjáték közzé, harmadik gyanánt, egy magyar nyelvű színművet is bigyesztettek, hogy megengeszteljék vele a közvéleménynek folyton résen álló őrszemeit, — a hirlapokat. De bajos ám ezt félrevezetni.

Ugy látszik, a főrangú világ vállalta magára folytatni a művet, mit a budai páratlan nyárspolgárság megkezdett, midőn kiadta a

Jól tud-
jes szavak
szerént a ha
kell szolgál
vileg. A g
kép elveszti

Hisz u
év óta és m
nitók lapja
báró: „Meg
lyel e hazán
díjtól, mely
za.“

Ezen
gyali, isteni
szeténél fog
nek nem va
talos bugza
mértékben
van hát az,
kik és tani
fizetések fö
lani napon
különléte st

„De a
oktatás sze
Felre
nyeret adja
roskadó éh
már émeleg
nitónak és
biztatás és
de jobba
endi azoka

A ter
szágnál is
serényebb
által. De v
be, elviszi

Végül
ügyi minisz
„a nem zo
meg kell
mik az ok
téntek, ren
bé szükség

Derék
van, na g
meg is ke
ga Eötvö
tanusit,
tás hasz

(!) M
rodniz hat
te pár léle
ság kapot
eljárás elle
számok alá
nek a zen
tani, s am
jesztik ele
állítását,
célhoz ve

utat Thal
felirat ala
döttek a
hány hét
hogy ann
nulanak
bölcsőjük
után kell
zába. Hja
egy magy
telket pal
pesíteni,

„Pé
Ki
ez epithet
tát: „Ház
A

most sen
kinek fej
védeyes
séget kap
vül is jár
zolt jelle
tetni. A
gatót. De

Jól tudom, hogy a sallangos és kenetteljes szavak kedvelője itt azzal fog előállni, miszerint a hazát önérdék és haszonlesés nélkül kell szolgálnunk. Nagyon helyes! de csak elvileg. A gyakorlatban e csillámó szavak végkép elvesztik varázsfényüket.

Hisz ugyan ez elvet hirdeti Eötvös b. két év óta és mily eredményt ért el általa? A „Tanítók lapja” első számában azt mondá a nemes báró: „Meggyőződés szerint a buzgalom, melylyel e hazának szolgálnunk, soha sem függ azon díjtól, melylyel az fáradozásainkat jutalmazza.”

Ezen elv, megvalljuk, emberfölötti, angyali, isteni! De éppen ezen emberfölötti, természeténél fogva jelen századunk anyagi emberei nem való. Mert ha igaz az, hogy a hivatalos buzgalom, resz fizetés mellett, ép oly mértékben nyilvánul, mint a jó mellett, honnan van hát az, hogy a rosszul díjazott hivatalnokok és tanítók minduntalan jajveszékének és fizetések fölemelését kérvényezik? Miért hallani naponta tömeges munkaszünetelésről és különféle strike-okról?

„De a tanító nem gyármunkás, ő a népoktatás szent hivatásának tartozik élni!”

Félre a szenteskedő képmutatással! Kenyeret adjatok a nehéz munkája alatt össze roskadó éhező tanítónak! Mézes szavaitokkal már emelygésig jóllakott, Tehát kenyeret a tanítónak és tanítókat az országnak! Az örökös biztatás és buzditás csak eltoppítja a tanítókat, de jobbak és számosabbakká nem teendő azokat soha.

A természet ezen törvényét az állatországánál is tapasztaljuk. A kifáradt ló nem lesz serényebb kocsisának egyhangu „gyűrá”-ja által. De vessen csak egy marok abrakot elébe, elviszi őt a föld egyik sarkától a másikig.

Végül még egy megjegyzést. Az oktatásügyi miniszter igen gyakran emlegeti, mikép „a nemzetet a népoktatás hasznáról meg kell győznünk.” Azok után azonban, mik az oktatásügyi budget tárgyalásánál történtek, reméljük, ezen meggyőzésre nincs többé szükség.

Derek honatyáink ugyanis, mint tudva van, nagyobb összeget szavaztak meg iskolai célokra, mint amennyit maga Eötvös b. kívánt. Amely nemzet a tanügy iránt oly áldozat készséget tanusít, azt fölösleges a népoktatás hasznáról meggyőzni.

FÜHRER IGNÁCZ,
tanító.

Hirharang.

(!) **Mádon**, — hol a vélemények leszamorodni hatásának csalhatlanságát dogmává emelte pár lélek-kufár — úgy látszik: némi önállóság kapott lábra. Legközelebb a tanfelügyelői eljárás ellen, mely felekezeti iskolákat dekretál, számos aláírással ellátott folyamodványt készítenek a zempléni megyei iskolatanácshoz benyújtani, s amidőn e folyamodásban sérelmüket terjesztik elé, egyszersmind a községi iskola felállítását, mint az ottani népoktatás egyedül célhoz vezető panaceáját, kérelmezendik.

utat Thalia papjainak ama csarnokból, hol e felirat alatt: „Hazafiság, a nemzetiségnek” küzdöttek a nemzeti erkölcsök javításán. Még néhány hétig engyelegnek a múzsák e házbán, hogy annak elteltével, könyhullatás között vonuljanak vissza ama végzetes helyiségbe, hol bölcsőjük ringott, s hol talán kínos vonaglás után kell majd elköltözniök egy boldogabb hazába. Hja! ha volna számukra ezen kívül még egy magyar haza széles e világon! Az elhagyott telket palota, ezt kapzsi kalmárhad fogja benépesíteni, hirdetendő az utókornak:

„Pénz a kor istene,

Ki törhet ellene!” — Helyén lenne majd ez epithetonnal jelezni a várszínház homlokzatát: „Hazafiság áldozatul a szűkkeblűségnek.”

A nemzeti színház interregnumát még most sem sikerült beszüntetni. Nem tudják, kinek fejére tegyék a koronát. Nehéz egy szenvedélyes köztársaság kormányára valódi tehetőséget kaparítani. A színészek a couliszákon kívül is játszanak, mintha csak az általuk ábrázolt jellemeket akarnák az életbe tényleg átültetni. A belügyminiszter lámpással keres igazgatót. De ha embert nem talált Diogenes, ha-

Fájdalommal tölt kebellem tudatjuk lapunk olvasóival, hogy a tiszta lelkű és áldozatkész hazafi, a páratlanul gyöngéd férj és szerető apa, a fáradszóró tisztviselő, a melegsívű emberbarát, a tudományosan művelt lélek és puritán jellem

KAROSSA ENDRE

megyénknek közel 5 éven át választott főügyésze,
nincs többé!

Folyó évi márt. 25-én szünt meg dobogni a nemes szív és pihent meg a sokat szenvedett test, hosszú, kibeszélhetlen kinok után.

Hült tetemei tegnap előtt d. u. 3 órakor adattak át az örök nyugalomnak, beláthatlan és megszámlálhatlan néptömeg által kísértetve.

Addig is, míg városunk és megyénk e nagyhalottjának életrajzát, érdemeihez méltó hangon és terjedelemben közzétehetnénk: elutasíthatatlan tisztünknek ismerjük, néhány sornyi tért szentelni a kitérő szellemnek, mely az általunk újból megindított zempléni lapnak közel egy évig erőteljes vezére volt.

Egy minta leánynövelde. Honunkban a szépnem kiművelésére szánt intézetek általában igen gyöngé lábbon állanak, és semmiképen sem felelnek meg a kor követelményeinek. Innét van, hogy nőink többnyire egyoldalú műveltséggel bírnak, fölületesek s mind a női természet, mind a tudomány követelte műveltségben nagyon elmaradnak Amerika, Anglia s Európa többi hölgyeitől. T. Fekete Emilné városunkban nem rég fölállított s már is szép eredményeket föltüntető intézetében olyat volt szerencsénk fölismerni, mely a kor igényeit minden tekintetben kielégíti. A komoly tudományokon kívül a magyar-, német-, franczianyelv, rajz, kézimunka s. a. t. képezik a tantárgyakat. E napokban láttunk az intézet növendékei által két tanulságos vigjátékot nagyon sikerülten előadni, mi a lélek fölülidítését a társalgás könyvedségét s a szív és érzelmek nemesítését nagy mérvben segítheti elő. Ezen kívül az intézet gondos tulajdonosnője, szem előtt tartva, hogy a lélek és test fejlődésének párhuzamban kell haladni, tornaelőadásokra is elvezeti növendékeit. Mindez kezeskedik arról, hogy ez intézet test és lélekben kiművelt, tökéletes és kedves nőket fog a honnak nevelni s ezért méltán ajánlható a gyermekek jövőjéről gondoskodó szülők figyelmébe.

nem csak „gyermekeket Lacedemonban,” miként találhasson Rajner egy félistent. Müizlés, zeneismeret, igazságosság, erély, tapintat, jószívűség, s az ég tudná előszámolni a tulajdonoknak ama hosszú sorát, melyek egy színházi intézetben megkivántatnak. Benu a színészek, künn a közönség ostromolja. Igényeket támasztanak itt és ott. Tessék aztán e tönkelegben eligazodni anélkül: hogy egyik, vagy másik fél képzelt és támasztott érdeke ne sértsék.

Mostanában Thomas Ambrus a „szerény zeneköltő” Hamletje csinál teli házat, és ragadja negyedik felvonásával tapsra a közönséget. Szinte meghökken az ember, mily nagy dimenziót ölt a dalmű iránti rokonszenv, vagy mint egy franczia dramaturg nevezé az „operadüh,” mely a drámai elem rovására, és nyakára nő.

A „Teleki-díjat” IV. Béla nyerte el, „Török János” pedig „de az enyingi,” mint jellegűl, a szerző tréfásan megjegyzi, dicsérettel emeltetett ki, Egyébaránt a vélemények igen meg voltak oszolva, s majd úgy járt mind a kettő, mint az adomabeli székelygyermek, kik a lakadalomból haza ballagván, a bátrabbik

(!) **Közelednek** a napok, amikor oly örömet siet mindenki a szabadba, hogy gyönyörködhessek az ébredő természet legkisebb fűszálcaeskájában is, mely a remény mosolygó színében öltözve, a mesterséges élvek zajában eltik-kadt kedélynek visszaadja üde friseséget. A fővárosok lakói leginkább tanujelét adják annak: mily becses előttük a „zöld.” Az első megbízható langyos sugár elhagyják a fényes paloták kábító termet: hogy a szerényen illatozó virágok lehet bossziva, magukat boldogoknak érezhessék „a fenséges természethez közel.” — Vidékünk ily kirándulásoknak változatosan vonzó helyeit tárja föl, csak hogy a vad-rengényes berkekbe való kirándulás a magányba vágyó lelkeknek lehet csupán kedves, míg a társadalmi élet embere az árnyas lombok között is saját fajbeliével találkozik legszívesebben. E célra kétségtelenül a városok közelében eső mulatókterek kinálkoznak leginkább, ahol aztán a természet szépségeit, a gyakorlati elme a hasznos és szükségességekkel igyekszik egybekötni: hogy a kevésbé költői kedély is vágyjék azt fölkeresni. Városunknak szintén van ily mulatókterje, a pár év előtt létrehozott „Diana-fürdő,” melyet jól berendezett kád-, zuhany- és gőzfürdőin kívül, még közelsége is eléggé ajánl. A részvénytársaság — mint tudjuk — áldozattal is mindent elkövet e kedves kis helynek minél vonzóbbá tételére, ugyde azt fokozatosan, s csak is azon arányban teheti, amely arányban, a közönség gyakori látogatása által, az azt előmozdító eszközök birtokába jut. A gyakori fürdés hasznát mindenki tudja, s ott ahol talán az egészség nem követeli is, köveköveteli a magyar embert nem ok nélkül jellemző tisztaság. Mutassuk meg azért újhelyiek: hogy mi az elsőnek tudatával s az utobinak önérzetével bírnak, s látogassuk meg ezentúl gyakrabban városunk ez egyedüli mulató helyét, mely a „szabadban” van.

Apró hírek. Egy újhelyi napszámossal 5 — 6 éves fiacskája, az apja által hazavitt pálinkából két boros pohárral egymásután behajtva, néhány óra múlva nagy kinok között meghalt. — Gálszécsen 300 darab 200 forintos részvényre takaréki hitelpénztár alakult, s már működését is megkezdte. — A Kassa-hegyaljai malomkögyár és gőzmalom részvénytársulat pangó helyzetén lendítendő, a még befizetetlen részvényekből 10,000 forinttal kíséreltképen kereskedelmi malmászatot létesít.

A „s. a. újhelyi ifjak” által f. é. február hó 16-án az „országos honvéd-menház” javára adott táncestély alkalmával felülfizettek:

Rátz Bertalanné 20 ft. Nyomárkay Károly 10, Pataki uradalom 10, Gredig Jakab 7, Mezössy Menyhértné 5, Özv. Gróf Andrásyné 5, Jánossy István 5, Szerviczky György 5, Ulrik 4, Schütz Nándor 4, Bátor Luzsenszky 3, Zimmermann Zsigmond 3, Kún Frigyes 3, Bátor Fröhlich 3, Bermann Imre 2, Engländer Soma 2, Czibar András 2, Ehrenreich Soma 2, Egry János 2, Golmetz János 2, Képes Ferencz 2, Kohányi Dénes 2, Matolay Victor 2, Polsch 2, Gróf Szirmay Sándor 2, Zsolnai 2, Bessenyei Kolbásról 2, Bátor Vécsey Gyula 2, özv. Bátor Vécseyné 2, Szirmay Ödön 2, Bátor Vay 2, Diószeghy János 2, Karossa B. 1, Porhajos Ferencz 1, Zsarnóczy Jánosné 1, Ma-

küzzölök fennen dicsekedett, hogy Istók egy bétenni való falatot sem kapott, míg ő egy csepp hián, csaknem pogácsához jutott.

A pályasorompókat ismét Szigligeti hagyta el győzelemkoszorúzottan. Különben a másik színművet több mint valószínű, hogy színre fogja hozni szerzője, kinek itt-ott nevét is rebesgetik. Megválnak, eltalálták-e?

Hátra volna még, a hangversenyekről néhány szóval megemlékezni. De midőn a fővárosi napilapok is kifogynak idő-, tér-, és türelemből azon áradattal szemben, mely etéren mutatkozik: úgy számomra sem marad egyéb hátra, mint letenni a tollat. Ujjaim ugyis bőjti reszketőmázurt járnak, a hidegnek jégzimbalmont vert nótájára. (Ez a József ezudarul köszöntött be!) Tollamból, a pillákra szendert hozó egyhangusággal perczeg a tinta. Morpheus csábitóan kacsingat. Vessük magunkat karjaiba. Jó éjszakát!

(=)

tyasovszky 1, Vexler 1, Kornstein Mór 1, ifj. Czimmer Henrik 1, Schwarz Bernát 1, Szöllösy B. 1, Veinberger A. 1, Lövy A. 1, Deutsch Móni 1, Reichard D. 1, Dr. Ganzler 1, Czimmer Henrik 1, Schön József 1, ifj. Farkas L. 1, Bettelheim M. 1, Balogh Géza 1, Föt. Fesz-tóry 1, Schön Sándor 1, Teich Ignátz 1, Grosz-mann 1, Spitko Lajos 1, Schwarz Vitány 1, Zinner Mór 1, Dr. Klar 1, Almer Imre 1 Csoltko Pál 1, Friedlieber Samu 1, Dr. Grün-blatt 1, Dr. Heumann 1, Kranztor M. 1, Lá-czay Patakról 1, Buday Olasz 1, Boka K. 1, Teremi László 1, Stenczel Dániel 1, Mánik József 1, Szentgyörgyi Lajos 1, Szirmay Ta-más 4, Füzy Károly 5 ft. Össze en 168 frt. o. é.

„A f. hatóságilag engedélyezett zempléni tudakozódó s üzletközve-títő intézet“ programmja.

Amidőn ezen intézetet felállítánk, nemesak Ujhely város lakosainak, hanem az összes me-gyei és szomszédmegyei nagy közönségnek jó szolgálatot véltünk tenni, mert az adó-vevő, kereső és keresett közönséget egymás-sali összeköttetésbe hozzuk, s ezáltal azon egyének is, kiknek egymásra szükségük van,

s kik különben össze nem találkoztak volna, az összetalálkozásra és üzleti összeköttetésre módot s alkalmat nyújtunk.

Ezen intézet minden néven ne-ve-zendő megbízásokat elfogad és az on-nal teljesít; nevezetesen pedig nagy ösz-szeköttetésénél fogva kiváló pontossággal esz-közöl és rendez: terményvételt, jószá-gok adása, vevése és bérléseit, pénzkölesönzést és behajtást, fu-varszállítást minden irányban, zsákok kölesönzését, nevelők és bonnok al-kalmazását, sorsjegyek és prome-sek eladását. Vállalatunk, mivel a jónak magvát magában hordja, s egy eddig nálunk nélkülözött hasznos intézményt hoz létre, a divó nagyhangú ajánlatásra nem szorul, de annál inkább a nagyérdemű közönség kegyes pártfogásába helyezi reményét, meggyőződve lévén, hogy ezt tőle már a jó ügy érdekében megtagadni nem fogják. A fentebbi „egyete-mes tudositóban“ ezentúl az intézet ezen h. lapban is közzé teszi a bejelentéseket.

A zempléni tudakozódó s üzletköz-ve-títő intézet“ S.-a.-Ujhelyben.

Hirdetések díja:
egy hasábos petit sor egyszeri beikta-tásánál 7 kr. kétszerinél 6 kr. többszö-rinél 5 kr. Bélyegdíj: külön 30 kr.

HIRDETÉSEK.

A nyílt térben minden három hasábos garmond sor díja: 10 kr., mely mindig előlegesen fizetendő.

REICHARD

testvérek

s.-a.-ujhelyi vegyeskereskedő czég ajánlja a nagyérdemű közönségnek, bizományban lévő:

- 1) Boroszlói Meyer G. A. W. világhírű **fehér mellszörpét**, mely mindennemű idült köhögések, mellfájások, nátház, elévült rekedtség, torokbántalmak s tüdő elnyálkásodás ellen világszerte a legkielégítőbb sikerrel használtatik.
- 2) A híres **pagliano féle szörpöt** (Pagliano florenci tanártól).
- 3) Dr. Pearce Eedw. **gyomorszeszt** mindenféle gyomor bajok, ét-vágyhiány, gyomorgörcs és főfájás ellen.
- 4) Török Józ. **fogszivarkáit**.
- 5) Króczter Ágoston **gilliszta-csokoládéját**.
- 6) Gruber macassar-olajhajkenését.
- 7) **Mixtura stomachohepatika-féle** erősítő italt, mely erősíti az idegeket s különösen a gyomrot, a beleket, s előmozdítja az étvágyat; továbbá jó sikerrel használható a meghűtések ellen s így különösen ajánlható azoknak, kik foglalkozásuknál fogva, a hideg lég befolyásá-nak vannak kitéve, valamint a lábadozóknál kitünően jó hatást gyakorol.
- 8) A **kassai műmalom lisztkészítményeinek** raktárát, hol eme ké-szítmények a folyó árjegyzék szerint, vitelbér számítás nélkül, a leg-nagyobb mennyiségben bármikor feltalálhatók, ezen kívül.
- 9) Mindenféle **fűszer-, norinbergi-, dísz-, porcellán, s köedény-áruit**, melyek fennirt kereskedőczégnél, a legutányosabb árak mellett kaphatók.
- 10) **Szállítmányi és bizományi üzletét**.
- 11) Végül a fentebbi czég tisztelettel tudatja a t. cz. közönséggel, miszerint f. évi áprilhó 1-től kezdve, a felsőmagyarországi gőz- és mű-malmok, lisztszállítványait ingyen zsákokban határozván kiszolgáltatni: az eddig használatban volt **kassai műmalmi zsákok**, a betett, illetőleg felszámított összeg lerovása mellett, csakis f. é. májushó 25-ig vétetnek vissza; a határidőn túl pedig csak annak becsértéke térítettik meg.

HIRDETMÉNY.

Méltóságos Gróf Andrásy Aladár úr velejtei gazdaságában hatvan köböl jó ni-nőségű fehér búkköny van eladó, — venni szándékozók forduljanak az alól irt gazda tiszthez.

BODNÁR JÁNOS.

Hirdetmény.

A magas miniszterium rendeletéből a Bodrogeközön vállalkozás utján megindítandó töltésezési és átvágási nagyobb szerű munkák zárt ajánlatok melletti árlejtése jövő áprilhó 11-én Budán a közlekedési miniszterium helyiségében fogván megtar-

Üzlet.

A s. a. ujhelyi piacbiróság által jegyző könyvileg beiktatott terményárak. márczius 24. 1870.

Alsó ausztr. mérővel.	f.	k.	f.	k.	f.	k.
Buza, a minőség szerint	4	84	4	80	—	—
Rozs	2	40	2	30	—	—
Árpa	2	10	2	—	—	—
Zab	1	50	1	40	—	—
Tengeri	2	20	—	—	—	—
Széna, mázsája	3	—	—	—	—	—
Szalma	—	96	—	—	—	—
Marhalás fontja	—	20	—	—	—	—

Nyílt posta.

Mihályi, K. I. Köszönet. Közelébb adandjuk, S. a. Ujhely. B. I. A beküldött cikkre nézve nevezetesen annak technikai beosztását illetőleg, némi megjegyzéseink vannak. Legyen szerencsénk.

Tolesva. St. G. Minden hiány ki lesz pótolva.

HIRDETMÉNY.

A „Sátoralja ujhelyi népbank“ által folyó 1870. évi áprilishó 3-án dél-utáni 3 órakor S. a. Ujhelyben a városháza termében, a törzsbetéti részletek mennyiségének meghatározása s az alapszabályok szükségelt módosítása tárgyában tartandó **RENDKIVÜLI KÖZGYÜLÉSRE** a társulati tagok meghívotnak.

Nyomárkay József,
igazgató.

Fontos a gazdákra nézve!

Mindenféle sebeket hirtelen hegesztő, — különösen a lovak és ökrök hát és nyak felsőrésze ellen a legnagyobb sikerrel számtalanok által használt „Gyógykő“ kapható a mádi gyógyszerárban Sel-meczi Lajos gyógyszerésznél. — Ára egy adagnak utasítással 70 kr.

Eladás.

A főutcán Deutsch-féle ház 1-ső emeleti lakásán, 6 szobába való minden-nemű butor, konyha-eszközök, hintó, bicska, 2 ló és egy csikó, minden pillanában megvehető, f. é. ápril 5-én dél-előtti 9 órakor pedig nyilvános árverés utján eladandók.

Kerestetik

5 vagy több szobából álló szállás — konyha, kamara és 4 lóra való istállóval. E tárgyulag értesítést a szerkesztőség elfogad.

atni, erről a közönség értesítettik, s a vál-lalati feltételek alulirtnál megtekinthetők. Ujhely, márcz. 26-án 1870.

Évva András,
társ. vál. elnök.